

En fyrstelig gave

ALBERT ECKHOUT

- de første portrætter fra Brasilien

Malerier fra Brasilien

Den hollandske kunstner Albert Eckhout malede i 1640'erne en række malerier af mennesker, dyr og planter i Brasilien. Eckhout var sammen med andre kunstnere og videnskabsmænd med i følget omkring grev Johan Maurits af Nassau-Siegen, der i 1637 blev udsendt af det hollandske vestindiske handelskompagni for at virke som generalguvernør i besiddelserne i Nordøstbrasilien.

Amerika var dengang endnu et nyopdaget og ukendt land. Den nye verden fascinerede europæerne, og de europæere, der var rejst ud, ønskede at vise folk i Europa, hvad der fandtes på det nyopdagede kontinent. Det faldt godt i tråd med tidens – renæssancens – interesse for videnskab, at man dokumenterede og registrerede natur, dyr og mennesker fra sådanne nye områder. Der er endda eksempler på, at man tog grupper af den oprindelige befolkning med til Europa for gennem tableauer og iscenesatte optrin at vise, hvordan indianerne og noget af den nye verden så ud.

I dag mener flere forskere, at Albert Eckhouts malerier blev fremstillet til at hænge i grev Johan Maurits' palads, Vrijburg, i den hollandske koloni i Brasilien. Det formodes, at malerierne skulle have hængt i en stor sal, hvor de kunne modtage, oplyse og imponere Johan Maurits' gæster. Gennem malerierne ønskede Johan Maurits at fremstille sig selv som en succesrig lærd, og dygtig fyrste i en fremgangstrig og frugtbar koloni. Malerierne har dog også haft et dekorativt formål.

Efter at Johan Maurits var vendt hjem til Europa, forærede han i 1654 malerierne til sin slægtning, den danske konge Frederik III. Malerierne blev en del af Det kongelige danske Kunstkammer. Kongen, fyrster og adelige i Europa samlede på kuriositeter og etnografiske genstande fra andre lande og verdensdele. Tingene blev opbevaret i private kunstkamre, og nogle af de mest berømte kunstkamre udviklede sig til centre for renæssancelærom. Det kongelige danske Kunstkammer opløstes i 1824, og malerierne endte i Nationalmuseets Etnografisk Samling, hvor de befinder sig i dag.

Eckhouts billeder er blandt de første fra Brasilien, og de tillægges stor naturhistorisk og etnografisk værdi på grund af deres afbildninger af Brasiliens natur, planter, dyr og befolkningsgrupper. Men malerierne rum-

Generalguvernør Johan Maurits af Nassau-Siegen.

mer mere end de visuelle fakta og er i høj grad en indgang til forståelsen af 1600-tallets "mentale geografi". Malerierne er med andre ord "vinduer" mod verden, hvor forestillinger og myter om den nye verden uden for Europa er indlejret i de billedlige repræsentationer.

Eckhout-malerierne findes også på www.natmus.dk

Europæernes møde med Brasilien

Brasilien blev opdaget i år 1500 af en portugisisk ekspedition, der var på vej til Indien efter krydderier, men skibene blev blæst for langt mod vest og endte derfor på den brasilianske kyst. Det første møde mellem portugisere og den oprindelige befolkning, indianerne, forløb fredeligt. Portugiserne søgte efter guld, men de fandt intet. De fandt derimod en bestemt

træsart, der blev kaldt "brasile". Det er brasile-træet, som har givet navn til Brasilien. Træet har en karakteristisk rødglødende farve, og var velegnet til indfarvning af tekstiler. Der var derfor mange penge at tjene på eksport af træet til Europa. Indianerne arbejdede i starten frivilligt med at fælde træer for portugiserne, og de blev betalt med knive og andre metalredskaber for deres arbejde.

Med tiden blev der etableret plantager i Brasilien, hvor man dyrkede sukkerrør importeret fra Afrika. Forholdene i Brasilien var særdeles gunstige for denne plante, men plantagerne krævede meget arbejdskraft, og europæerne fandt det derfor nødvendigt dels at holde indianere som slaver på plantagerne, dels at importere afrikanske slaver fra kolonier på Afrikas vestkyst. Disse sukkерplantager med slavearbejdskraft blev den vigtigste indtægtskilde for hollænderne, der havde den Nordøstbrasilianske koloni i 1630-54.

Europæerne så sig selv som de civiliserede, der var kommet til de nye lande for at skaffe rigdomme til europæiske konger og til sig selv. De spanske og portugisiske erobrere medbragte missionærer, der skulle omvende indianerne til kristendommen og lære dem europæernes skikke og levemåde. Det medførte blandt andet, at indianerne var nødt til at aflægge deres ceremonielle fjerdragter, som bagefter blev solgt af missionsnærerne. Mange indianere flygtede til missionsbebyggelser for at søge beskyttelse mod nybyggernes udnyttelse og misbrug. På det tidspunkt, hvor hollænderne havde deres koloni i Brasilien, var det jesuitter og calvinister, der kappedes om, hvad de opfattede som de fortabte sjæle.

Menneskene på malerierne

Eckhouts samling af portrætter omfatter 4 forskellige befolkningsgrupper. Det drejer sig om to forskellige indianske grupper fra hhv. regnskoven og slettelandet i Brasilien: tupinambaerne og tapuyaerne. Begge indianske grupper var en del af Brasiliens oprindelige befolkning, og fandtes i stort antal før erobringen, men sygdomme og krig reducerede hurtigt deres antal betydeligt. Da Johan Maurits kom til Brasilien levede der stadig tupinambaer i regnskoven ved Brasiliens kyst, mens tapuyaerne boede i egnene længere inde i landet.

Tupinambaerne levede af regnskoven og floderne. De dyrkede maniok, fiskede, gik på jagt, og samlede også bær og frugter. De var næsten nøgne, men smykkede sig med muslingestykker, fjer fra papegøjer og ibisfugle, samt polerede sten, pinde og knoglestykker. Indianerne byggede store

huse af træ og palmeblade, og der boede flere familier i samme hus. Indianernes kultur var så fremmedartet for europæerne, at man diskuterede, hvorvidt indianerne overhovedet var mennesker. Paven fastslog dog allerede i starten af 1500-tallet, at indianerne var en slags mennesker, og at de derfor ikke kunne holdes som slaver. Undtaget var imidlertid de indianere, der praktiserede kannibalisme, hvilket legitimerede, at bl.a. tupinambaerne kunne holdes som slaver. Tupinambaernes rituelle kannibalisme indebar, at de spiste deres fanger, hvilket vakte stor forargelse og afsky blandt europæerne. Vedtagelsen af, at indianere var mennesker betød dog også, at de kunne omvendes.

Foruden indianere har Eckhout portrætteret afrikanere, der blev brugt som arbejdskraft for nybyggerne. De afrikanske slaver udgjorde den fattigste del af koloniens befolkning. De ejede ingenting, og havde den laveste sociale status. De blev ikke opfattet som rigtige mennesker, hvilket netop gjorde det lovligt at holde dem som slaver.

Med erobringen af den nye verden opstod der helt nye folkeblandinger. De fleste europæere, der kom til den nye verden, var mænd, og de tog afrikanske og indianske kvinder som samlevestker. Deres børn af blandet herkomst blev kaldt mulattrer og mamelukker. Mestiz er et andet ord for mameluk. I dag er størstedelen af Brasiliens befolkning af blandet herkomst, og der findes mere end 130 forskellige benævnelser for hudfarve. Ofte afhænger sprogbrugen ikke af, hvilken etnisk oprindelse en person har, men lige så meget af, hvilken social status vedkommende har i samfundet. Generelt er det et ideal at kalde sig "moreno", der refererer til, at man hverken er hvid eller sort, men af blandet herkomst. Mange brasilianere hævder i dag, at det vigtigste ikke er, hvorvidt ens forfædre stammer fra Europa, men om man selv er født i Brasilien, for så er man brasilianer!

Iscenesættelsen af det "etnografiske"

I hvor høj grad afspejler Eckhouts malerier den brasilianske virkelighed? Længe har forskere ment, at Eckhouts malerier var autentiske gengivelser, hvorfor de har været tillagt stor værdi som etnografisk dokumentation og historisk vidnesbyrd. Opfattelsen har været, at malerierne stemte overens med samtidens brasilianske virkelighed. Fra den tyske forsker Alexander von Humboldt i første halvdel af det 19. århundrede til nogle af de fremtrædende Eckhout-forskere i 1970'erne er malerierne således blevet beundret for deres realisme.

Dette syn er imidlertid blevet udfordret inden for de sidste årtier, hvor forskere har sat spørgsmålstegn ved maleriernes realisme og værdi som etnografisk dokumentation. Deres påstand er, at malerierne formidler forestillinger, stereotyper og myter om "de andre" i det 17. århundredes Europa, snarere end at afspejle de virkelige forhold og menneskene i Brasilien.

Dette undervisningsmateriale søger at give indsigt i, hvorledes Eckhouts naturalisme muligvis ikke objektivt afspejler og dokumenterer den brasilianske virkelighed. Samtidig er det imidlertid klart – hvis man sammenligner Eckhouts malerier med andre samtidige afbildninger af mennesker i den nye verden – at hans billeder er unikke og skiller sig ud ved deres værdifulde etnografiske udsagn. Andre afbildninger inkluderer for eksempel ikke etnografiske detaljer, våben samt kostbare genstande.

I Eckhouts samtid fandtes etnografi endnu ikke som videnskab, men beskrivelse af forskellige lande og kulturer havde dog en lang tradition. Det "etnografiske" var i 1600-tallets europæiske forestillingsverden det ikke-europæiske. For Eckhout kan det have handlet om at skabe billedkompositioner, der skulle se overbevisende "etnografiske" ud. Ligesom andre af samtidens malere, blandt andet Rembrandt, kombinerede Eckhout således fremmedartede genstande og kuriositeter med personmodeller. Eckhout havde sandsynligvis rekviriter i sit atelier. Nogle var medbragt fra Europa, mens andre var gaver, som Maurits havde fået fra afrikanske dignitarer og ambassadører under opholdet i Brasilien. Nogle forskere mener, at Eckhouts portrætter ikke viser specifikke befolkningsgrupper, der findes i virkeligheden, men snarere gengiver typer af folk i hollandsk Brasilien. Snarere end at være egentlige portrætter, der fremstiller træk ved en given person, er de således etnografiske portrætter, der fremhæver kendetegn ved personerne, der ikke kun tilhører dem alene, men formodes at karakterisere en større befolkningsgruppe. I portrætmalierne er der ting, som kan tillægges en symbolisk betydning. Der findes for eksempel en rig dyresymbolik, og hver folketype er fremstillet med attributter, der kan fortolkes.

Samlet kan man sige, at Eckhouts fremstilling af "den anden", det ikke-europæiske menneske, samtidig rummer en definition af hvem "vi" – den europæiske beskuer – er. I malerierne er der også mulighed for udforskning af de modsætninger, der findes i flere af Eckhouts portrætter. Der er eksempelvis en række uoverensstemmelser mellem de portrætterede personers status og den måde de fremstilles med klædedragt, smykker, våben og andre genstande.

Tværgående opgaver

- Eckhouts portrætter er blevet kaldt eksotiske kompositioner. Hvad forstår man ved eksotisk, og hvilke elementer i malerierne kan du pege på?
- Hvad har maleren gjort for at vise "de andre" som forskellige fra "os"?
- Sammenlign malerierne. Hvordan kan du se, hvem Eckhout mener er mest "vild", og hvem han mener er mere "civiliseret"?
- Hvilket forhold er der mellem maleriernes motiver og den befolkningsmæssige og kulturelle sammensætning i Brasilien i dag?
- Hvordan iscenesætter Eckhout sine etnografiske portrætter? Diskuter hvilke ligheder og forskelle der er mht. iscenesættelse i billeder i nutiden?
- Find malerier af andre europæiske portrætkunstnere i 1600-tallet. Hvilke ligheder og forskelle er der, når du sammenligner med Eckhouts etnografiske portrætter?
- Eckhouts malerier var med til at forme europæernes opfattelse af den nye verden. Hvilke billeder former i dag din opfattelse af verden uden for Europa?
- Vælg fire sæt portrætter af dagens Danmark i stil med Eckhouts portrætserie. Hvilke forskelle i social status baseret på klasse eller etnisk herkomst mener du skal være repræsenteret?
- Hvad opfatter du som eksotisk i vores egen kultur i dag? Hvordan ville du udtrykke det i billederne?
- Lav en fremstilling af dig selv. Hvordan vil du portrættere dig selv efter samme kompositionsprincipper som Eckhouts malerier? Hvilken påklædning, hvilke ting og hvilken baggrund vil du vælge?

Stilleben

Olje på lærred. Ikke signerede. 104 x 104 cm.

Eckhouts stilleben viser forskellige frugter, grøntsager og planter, der fandtes i den hollandske koloni, både fra den gamle og den nye verden. Alle disse afgrøder, der blev dyrket i kolonien, skulle vise koloniens frodighed, overflod og mangfoldighed. De viser samtidig Johan Maurits' interesse for det naturvidenskabelige og eksotiske. I Brasilien anlagde han en botanisk have for at kunne dyrke og fremvise nye afgrøder og planter. På maleriet øverst til venstre ses forskellige frugter som appelsiner, ananas og cashewnødder. På maleriet nederst til venstre ses en manioknold og en maniokplante. Der er også en genemsåret kalabas, som er et tørt græskar, der blev brugt som beholder. På maleriet øverst til højre ses igen forskellige frugter, planter og grøntsager som for eksempel græskar, kaktus og citrøner. På maleriet nederst til højre ses kokosnødder på forskellige stadier. Til venstre på maleriet ses frugter, som endnu er dækkede af grøn overhud og til højre ses de overskårne modne nødder.

- Hvilke frugter og planter er fra den nye verden og hvilke er importerede?
- I dag kan vi selv købe mange af disse frugter i specialforretninger. Hvilke af frugterne og grøntsagerne på malerierne kan du genkende?

Afrobrasiliansk kvinde

Olief på lærred. Signeret 1641. 291 x 200 cm.

Maleriet viser en afrikansk kvinde og hendes søn. Kvinden er formodentlig en slave, der blev bragt fra Congoet (i dag Angola) i Vestafrika til Brasilien. Kvindens hat, der er prydet med påfuglefjer og kaurier, er sandsynligvis fra Asien, mens hendes smykker er af en type, der blev båret af europæiske kvinder i samme tidsperiode. I kvindens røde skærf, der holder hendes skørt oppe, ses en hollandsk kridtpibe. Kurven i hendes højre hånd er fuld af frugter fra den gamle verden, og kurven ligner kurve fra Congo. Af en slave at være er kvinden ualmindelig dyrt klædt og prydet af ting med stor social værdi, hvorfor hun formodentlig er blevet forsynet med rekvitter og klædedragt i forbindelse med maleriets tilblivelse. De tilføjede ting kan være del af Eckhouts samling af kuriositeter eller stamme fra Johan Maurits' samlinger. Sammenstillingen af eksotiske genstande i malerierne afspejler de omfattende handelsforbindelser i verden i 1600-tallet.

Baggrunden i maleriet viser Brasiliens kyst og havet. På stranden ses arbejdende slaver.

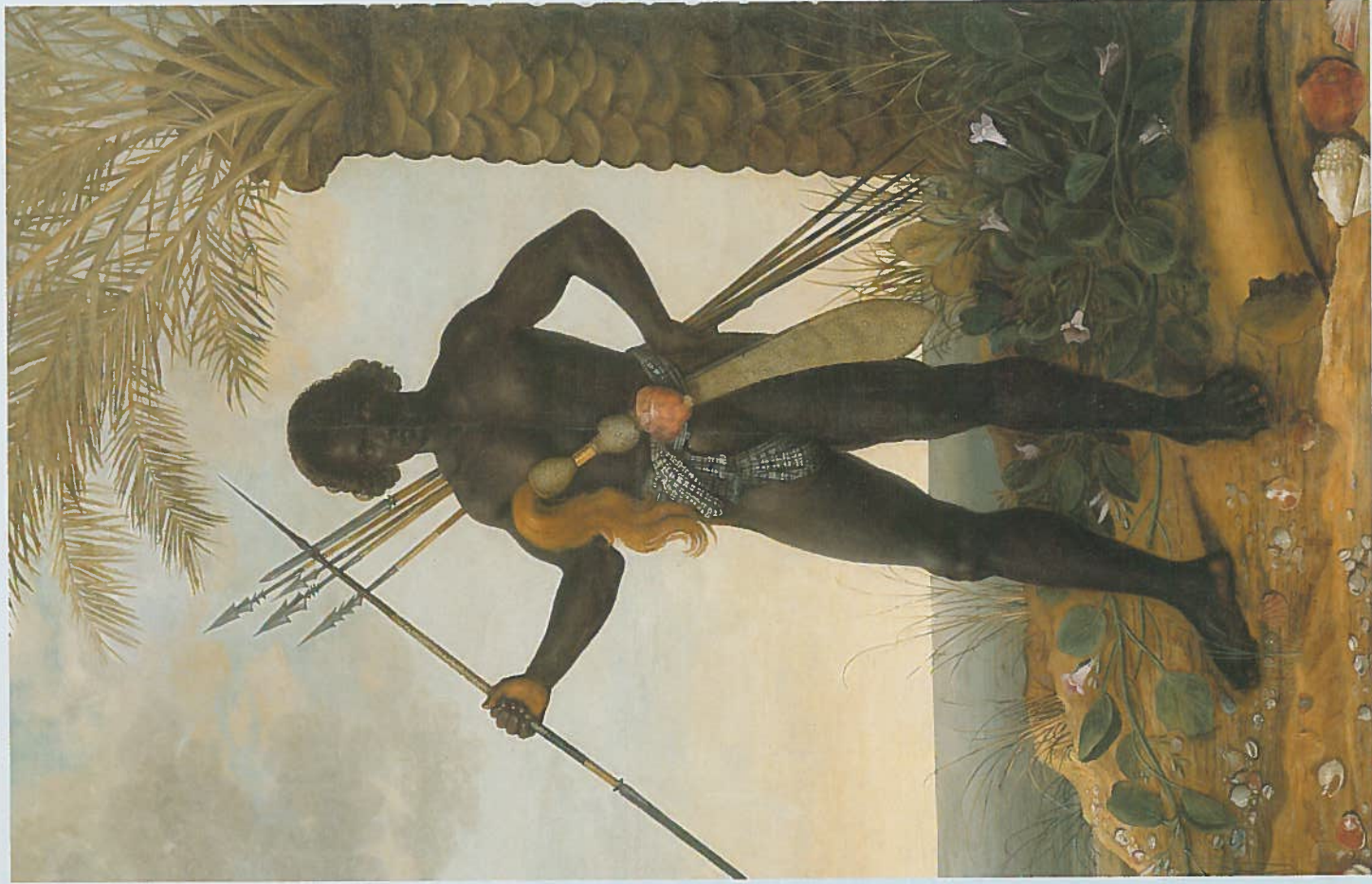
- Hvilke ligheder og forskelle er der mellem fremstillingen af den afrobrasilianske mand og kvinde?
- Hvorfor har Eckhout valgt at fremstille en slave med smukke klæder, smykker og eksotiske genstande?

Afrobrasiliansk mand

Olie på lærred. Sigeret 1641. 287 x 182 cm.

Næsten alle afrikanere, der kom til Brasilien, var slaver, der skulle arbejde i sukkerplantagerne. Hollænderne var i begyndelsen imod handel og brug af slaver, hvilket hænger sammen med, at de var calvinister. De ændrede dog holdning senere, da der manglede arbejdskraft til sukkerproduktionen. Sukkeret indgik som en vigtig vare i trekanten mellem Europa, Afrika og Amerika. Varer fra Europa blev sejlet til Afrika og byttet med levende last i form af afrikanske slaver, der blev sejlet til Amerika. Her blev de handlet med sukker, rom og forskellige afgrøder, der blev sejlet til Europa.

Efter slaver var elfenben den største handelsvare på denne rute. Sværdet i mandens skærf er af en type, der kendes fra Guldkysten i Vestafrika, det nuværende Ghana. Sværdet var i den lokale afrikanske sammenhæng et symbol på statens enhed og kongens magt. Mandens spyd har metalspidser og stammer altså ikke fra oprindelige indianske befolkningsgrupper i Brasilien. De folk, der bor i Brasilien i dag, men hvis forfædre stammer fra Afrika, kaldes også afrobrasilianere.

- Hvordan svarer fremstillingen af manden til afrobrasilianernes dagligdag i den hollandske koloni?
- Træet på materiet er en daddelpalme. Hvilken anden ting i billedet er med til at understrege forbindelsen med Afrika?

Tapuyadansen

Olie på lærred. Ikke signeret. 185 x 311 cm.

Denne dansscene er det tidligste maleri fra den nye verden af en ceremoniel scene. De otte dansende indianere og de to kvinder, der står ved siden af, tilhører tatairubefolkningen. Mændene danser med stridskøller i hænderne, og to af dem holder et kastetræ med spyd, klar til at kunne blive slynget af sted. De fleste af mændene er pyntet med smykker og fjer, der sidder i håret og ved deres køller. Fjerene er fra den store arapapegøje.

-
- Hvilke forskelle og ligheder er der mellem dette maleri af dansende tapuyaer og portrætterne af tapuyakvinden og tapuyamanden?
 - Hvad laver kvinderne til højre i maleriet?

Tapuyakvinde

Olie på lærred. Signeret 1641. 285 x 173 cm.

Kvinden i maleriet er næsten nøgen, kun klædt i lidt grønne blade, selvom det formodentlig ikke var sædvanen for kvinderne. De lavede i stedet små forklæder af tørrede palmeblade, der blev bundet om livet. Snorene om fødderne er fra de sandaler de brugte. Blandt indianerne var det udbredt at bære rygsækken over panden som på maleriet. Hun står med siden til med det ene ben på en sten i et vandløb. Selvom hun bærer på afhuggede menneskelemmer er det ikke ret sandsynligt, at hun var kannibal. Ifølge historiske kilder var det tupinambaerne, der var kendt for at være rituelle kannibaler. I baggrunden, i det "vilde" landskab bag kvinden, ses mennesker med våben.

- Hvad har Eckhouts hensigt været med at male tapuyakvinden kun iklædt blade? Undersøg hvad der karakteriserer de andre malerier med hensyn til påklædning.
- Se på personernes kropssprog og -holdning? Hvad har maleren gjort for at male forskellige folketyper?

Tapuyamand

Olie på lærred. Signeret 1641. 284 x 176 cm.

Tapuyaindianerne kaldte sig selv tarairiu. Tapuya, som betyder "uforståeligt" på tupisproget, var den nedsættende benævnelse tupinambaerne brugte om andre grupper af indianere, der levede og talte på en anden måde end dem selv. Der er således paralleller til de gamle grækere, der på samme måde kaldte ikke-grækere for "barbarer". Europerne fik først kontakt med tupinambaerne, og overtog derfor uden videre deres betegnelse, tapuya. Tarairiuerne stod på god fod med Johan Maurits, og var hollændernes forbundsfæller mod portugiserne. Tarairiuerne bar ikke klæder. De pyntede sig med knogler og pinde, der blev sat fast i kinderne, ørerne eller andre steder.

Manden bærer hovedpynt af fjer, og på ryggen har han en skjoldlignende fjerprydelse af strudsefjer. Manden holder et kastetræ, spyd og en stridskølle. Ved mandens fødder ses en død slange og en stor fugledderdkop.

- Se på maleriets baggrund, landskabet og dyrene. Hvilken forbindelse er der mellem disse elementer og tapuyamanden?
- Hvilke træk i de forskellige malerier tror du har symbolsk betydning? Hvilke lægger du særligt mærke til, og hvad mener du de skal fortælle?

Tupikvinde

Olie på lærred. Signeret 1641. 285 x 173 cm.

Tupinambaerne arbejdede på europæernes sukkerplantager. Kvinden her har en hvid nederdel på, der er fremstillet af europæisk bomuldsklæde. Hun bærer sit barn på hoften. Hun er ved at transportere en kurv med blandt andet to kalabasbeholdere og en hængekøje. Omkring hendes højre arm hænger en kalabasbeholder til vand. Landskabet omkring kvinden er meget fredeligt og ordnet. Størstedelen af baggrunden viser en sukkerrørspantage med blandt andet palmer, hvor folk går og tilser planterne. Palmen ved siden af kvinden er en bananpalme, der blev importeret fra Afrika. Ved kvindens fødder sidder en stor uspiselig tudse.

-
- Kvinden er skildret sammen med et barn. Sammenlign med fremstillingen af barnet i portrættet af den afrobrasilianske kvinde.
 - Hvad forestiller baggrunden på maleriet med tupinambakvinden? Hvem bor i huset?

Tupimand

Olie på lærred. Signeret 1643. 280 x 176 cm.

Tupimanden er klædt i hvide shorts, der, ligesom tupikvindens nederdel er fremstillet af bomuldsklæde fra Europa. Han holder en bue og flere pile i hænderne, og en kniv er stukket ned i buksekanten. Landskabet omkring manden viser maniokknolde og maniokplanter på forskellige udviklingsstadier. På jorden foran manden sidder en spiselig krabbe. I baggrunden ses indianere, der bader i floden og vasker tøj. Længere væk ses en kano med en indianer og to europæisk klædte personer, og længere bagved ses en båd med et hvidt sejl og et hus med rødt tag. Maleriet baggrund er en blanding af det "vilde" og "civiliserede" og viser tupimandens forbindelse til begge verdener.

- Tupinambamanden arbejdede formentlig på plantagerne. Hvorfor er han portrætteret med våben?
- Sammenlign portrætterne af mænd. Hvilken sammenhæng er der mellem de våben de er fremstillet med og det sociale hierarki i den hollandske koloni?

Mamelukkvinde

Olie på lærred. Signeret 1641. 285 x 180 cm.

Kvinden på maleriet er mameluk, som er betegnelsen, der blev brugt om en person, som var halvt europæer og halvt indianer. Et andet ord for mameluk er mestiz. Deres livsform var under påvirkning af europæiske værdier og normer, og kvinden her er også klædt i europæiske klæder fra samtiden og har europæiske sølvsmykker om halsen og armene, i ørene og på fingeren. Hun står med en kurv fyldt med smukke blomster i den ene hånd og med lidt blomster i håret.

Naturen omkring og bag hende er ikke den vilde regnskov, men viser et mere fladt, overskueligt og opdyrket land med spredt vegetation og enkelte huse i europæisk stil med tegtage. Træet ved hendes højre side bærer cashewnødder, og op ad det vokser blomstrende planter. Under planterne sidder to marsvin, der stammer fra Sydamerika.

- Diskutér hvordan maleriets opstilling er med til at vise kvindens status. Sammenlign hendes udstråling med de andre malerier af kvinder. Hvilke ligheder og forskelle er der?
- Mamelukken er portrætteret med et marsvin ved sin fod. Hvilke dyr findes afbildet i de øvrige malerier, og hvad kan hensigten være med at sammenstille bestemte dyr og mennesker?

Mulatmand

Olie på lærred. Ikke signeret. 284 x 180 cm.

Mulatten havde også en blandet etnisk herkomst, idet hans far var europæer og hans mor var afrikaner. Eckhouts portrætter af mennesker af blandet herkomst er de første i verden af den slags. Mulatten er klædt efter datidens europæiske normer, men i meget fine klæder. Over skuldrene hænger et jaguarskind. Han er udstyret med et stort gevær og en kårde i sit bandoler, der sidder på tværs over brystet. Et udsnit af en mark med sukkerrør ses til højre for manden, og til venstre ses et stykke af Brasiliens kyst med spredt vegetation. I horisonten ses europæiske skibe på havet.

- Mulatten holder sjældne og kostbare våben. Hvorfor er han malet med dem?
- Sammenlign baggrunden i dette maleri af mulatten med maleriet af den afrobrasilianske kvinde. Hvad betyder skibene?

Eckhout fe 1641 brude

Eckhout fe 1641 brude

ECKHOUT fe 1643 brude

ECKHOUT fe 1641 brude

Eckhout fe 1641 brude

Eckhout fe 1641 brude

Eckhout fe 1641 brude

© Nationalmuseet og Skoletjenesten 2002

Tekst: Signe Greve Kristensen og Suzan Tugcu

Redaktion: Suzan Tugcu

Foto: John Lee, Nationalmuseet

Layout: Lotte Holten, Hans Peter Boisen / Skoletjenesten

Tryk: Katlow Graphic

Forside: Afbrasiliansk kvinde (Albert Eckhout 1641)

Bagside: Signaturer

Nationalmuseet
Ny Vestergade, København
tirsdag-søndag kl. 10-17
samt særudstillinger
onsdag kl. 17-21

Bestilling af undervisning
ma-fre kl. 9-10 og 10.30-14
tlf: 3347 3838
fax 3347 3347
e-mail: uvcenteret@natmus.dk

www.natmus.dk